DET KONGELIGE BARNE-, LIKESTILLINGS-
OG INKLUDERINGSDEPARTEMENT

Rundskriv Q-11/2013 (mars 2013)

Rundskriv om barnets talsperson – kommentarer til forskrift 18. februar 2013 nr. 203 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

Rundskriv om barnets talsperson – kommentarer til forskrift om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker

1. Bakgrunn og oversikt over rettskilder

Lov og forskrift

Det følger av lov 17. juli 1992 nr. 100 om barneverntjenester § 7-9 at fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker kan oppnevne en talsperson for barnet i saker som skal behandles av nemnda. I forskrift 18. februar 2013 nr. 203 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda for barnevern og sosiale saker er det gitt regler om den nærmere gjennomføringen av talspersonsordningen. Forskriften erstatter forskrift av 22. desember 1993 nr. 1430 om barnets talsperson i saker som skal behandles i fylkesnemnda.

Behandlingen i Stortinget

I forbindelse med Stortingets behandling av barnevernloven av 1992, ble regjeringen bedt om å fremme lovforslag om en egen talsperson for barnet i fylkesnemndssaker, se Innst. O. nr. 80 (1991-1992). Komiteens flertall uttalte at barnets interesser i saker som skal opp for nemnda ikke behøver å være identiske med de øvrige parters interesser i saken. De mente derfor at barnets rettssikkerhet og stilling ville bli styrket hvis barnet kunne ha en egen representant. Denne skulle tale barnets sak og fremstille saken fra barnets synsvinkel. Representanten skulle være trenet i å snakke med barn, og de skulle inngi en rapport til nemnda på bakgrunn av samtale med barnet og dets omgivelser. Representanten skulle oppnevnes av fylkesnemnda. På bakgrunn av Stortingets anmodning fremmet departementet forslag om en egen talsperson for barnet i saker som skal behandles av fylkesnemnda i Ot.prp. nr. 104 (1992-1993). Se også Innst.O. nr. 126 (1992-1993). Ordningen med mulighet for å oppnevne talsperson i fylkesnemndssaker trådte i kraft 1. januar 1994.

FNs Barnekonvensjon

Barnets rett til å bli hørt i saker som angår dem er nedfelt i FNs barnekonvensjon artikkel 12. Denne uttaleretten gjelder generelt på alle områder. FNs barnekomité har i sin General Comment nr. 12 fra 2009[1] om barnets rett til å bli hørt etter Barnekonvensjonens artikkel 12, uttalt at barnet har en rett "to express those views freely". Komiteen viser til at dette betyr en rett til å uttale seg uten press og at barnet selv skal få velge om det vil utøve denne retten eller ikke. Komiteen viser videre til at det kreves at barnet mottar informasjon om saken, alternative løsninger og konsekvenser for å kunne utøve denne retten.

Barnevernloven gir barn rett til å bli hørt

For barnevernsaker er retten til å bli hørt presisert i barnevernloven § 6-3. Barn som er sju år, og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, har rett til å uttale seg før det tas avgjørelse i barnevernsaker. Én måte å uttale seg på, er å benytte seg av en talsperson. Denne muligheten gjelder imidlertid bare i saker som skal behandles av fylkesnemnda. I andre saker og på andre stadier i prosessen, må barnets rett til å uttale

[1] http://www2.ohchr.org/english/bodies/crc/comments.htm

seg ivaretas på andre måter. Barneverntjenesten skal informere barnet under sakens gang. Barnet skal gis anledning til å uttale seg i trygge omgivelser, bli lyttet til og tatt på alvor. Det er imidlertid viktig å tydeliggjøre for barnet at retten til å uttale seg ikke innebærer noen rett til å bestemme, men at barnets mening er ett av flere relevante momenter når det skal fattes en avgjørelse.

2. Forskriften med kommentarer

§ 1 Barnet kan få en egen talsperson

Barn har etter barnevernloven rett til å bli hørt i saker som berører dem. Det kan oppnevnes talsperson for å sikre at barnet blir hørt i saker som skal behandles av fylkesnemnda. Talspersonen skal være talerør for barnet, og skal være uavhengig av barneverntjenesten og barnets foreldre.

Fylkesnemndas leder kan oppnevne en egen talsperson for barn som er fylt sju år og for yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, i saker som skal behandles for nemnda. Barnets ønske om å få oppnevnt talsperson skal tillegges stor vekt. Hvis ikke barnet ønsker å ha en egen talsperson, skal dette være avgjørende.

Talspersonen skal være barnets talerør

Formålet med talspersonsordningen er å gi barnet mulighet til fremme sine synspunkter i saker som skal avgjøres av fylkesnemnda. Talspersonen skal være barnets talerør, og på denne måten gjengi barnets synspunkter. At barnet blir hørt, bidrar til at saken blir bedre opplyst og til at barnets rettsikkerhet styrkes. Talspersonen skal ikke foreta egne vurderinger av hva som vil være det beste for barnet, eller hvor overbevisende barnet virker i sin uttalelse. Det er viktig å ivareta talspersonens nøytrale rolle, for å sikre legitimiteten i prosessen.

Talsperson kan i utgangspunktet oppnevnes i alle saker som hører under fylkesnemnda.

Fylkesnemndas leder oppnevner talspersonen

Det er fylkesnemndas leder som har kompetanse til å oppnevne en talsperson for barnet i den konkrete saken. Der barnets synspunkter er dokumentert fra ulike instanser og disse synspunktene er sammenfallende, vil ikke fylkesnemnda ha behov for at en talsperson oppnevnes for å fremføre barnets synspunkter dersom det ikke har gått for lang tid siden barnet uttalte seg. Barnet skal likevel orienteres om ordningen og gis anledning til å be om at det oppnevnes talsperson. Dersom barnet ønsker å få oppnevnt en talsperson, kreves det tungtveiende grunner for å avslå. Dersom barnet tidligere har avslått, utelukker ikke det oppnevning av talsperson senere i prosessen.

Fylkesnemndas leder skal vurdere behovet for en egen talsperson, og har det avgjørende ordet på bakgrunn av en individuell vurdering. Dette vil ivareta den nødvendige fleksibiliteten.

Talsperson er én av flere måter å høre barn

Barn som er fylt sju år og yngre barn som er i stand til å danne seg egne synspunkter, skal informeres og gis anledning til å uttale seg før det tas avgjørelse i en sak som berører ham eller henne. Dette følger av barnevernloven § 6-3 første ledd. Å oppnevne talsperson er én måte å høre barnet på. Fylkesnemnda kan velge å høre barnet direkte, eller barnet kan ha gitt uttrykk for sine synspunkter i samtale med en oppnevnt

sakkyndig. I enkelte tilfeller har barnet snakket med mange, og ønsker ikke å samtale med en ny person. Da vil barnets mening kunne innhentes fra tidligere dokumenter.

Er barnet over 15 år og forstår hva saken gjelder, kan barnet selv opptre som part og gjøre partsrettigheter gjeldende. Også i saker som gjelder tiltak for barn med alvorlige atferdsvansker er barnet alltid å regne som part. Når barnet selv er part, vil barnets mening framkomme gjennom utøvelse av partsrettighetene, og det er ikke behov for talsperson. Det fremkommer av lovens forarbeider at partsstatus for barnet som hovedregel utelukker bruk av talsperson, jf. barnevernloven § 6-3 annet ledd.

I saker hvor det oppnevnes sakkyndig, vil den sakkyndige snakke med barnet, og det vil heller ikke i disse sakene være det samme behovet for at en talsperson redegjør for barnets mening.

Også barn under sju år kan få oppnevnt talsperson
Aldersgrensen for høring av barn i barnevernloven ble grundig vurdert i forbindelse med inkorporeringen av FNs barnekonvensjon, se Ot.prp. nr. 45 (2002-2003). Barn som har fylt sju år skal *alltid* gis anledning til å uttale seg. For yngre barn skal nemndsleder gjøre en vurdering av om barnet har forståelse av hva saken gjelder, og om barnet har et ønske om å uttrykke sine synspunkter. Jo yngre barnet er, desto større er behovet for at barnet blir grundig informert om hva ordningen innebærer, de ulike valgene som barnet har, og om konsekvensene av å uttale seg.

Barneverntjenesten skal legge til rette for at fylkesnemndsleder har tilstrekkelige opplysninger til å fatte en beslutning i tråd med barnevernloven § 6-3.

Barnet kan avstå fra å uttale seg
Barns rett til å bli hørt og å si sin mening i saker som angår dem, innebærer også at de ikke har noen plikt til å uttale seg. Barnet kan avstå fra å uttale seg om saken og skal ikke presses til å ha en mening, se blant annet Ot.prp. nr. 45 (2002-2003) side 30. Dette innebærer at barnet må ha en reell valgfrihet. Barnet skal motta tilstrekkelig med informasjon om ordningen, slik at det kan velge om det ønsker å benytte seg av en talsperson.

I tilfeller hvor barnet for eksempel er traumatisert, bør nemndsleder vurdere om barnet heller bør høres av en sakkyndig. Nemndsleder må ivareta hensynet til at samtalen med en talsperson ikke fører til ytterligere belastning for barnet.

Dersom barnet ikke ønsker en talsperson, skal dette tillegges avgjørende vekt. Det understrekes at dersom barnet ikke ønsker å benytte seg av en talsperson, vil det likevel beholde sin generelle og selvstendige rett til å uttale seg.

I klagesaker over akuttvedtak kan barnet høres på annen måte
I klagesaker over akuttvedtak, jf. barnevernloven § 7-23, kan det av tidsmessige hensyn være behov for at barnets mening innhentes på annen måte enn ved å oppnevne talsperson. I disse tilfellene kan barnets mening klarlegges gjennom samtale med saksbehandler i barneverntjenesten, beredskapsforeldre, lærere eller andre. Dette avgjøres skjønnsmessig av fylkesnemndas leder.

§ 2 Barnet skal informeres om ordningen

Barneverntjenesten skal så tidlig som mulig under forberedelsen av saken informere barnet om muligheten til å få oppnevnt en egen talsperson. Det skal fremgå av sakens dokumenter som blir sendt til fylkesnemnda, om barnet ønsker talsperson.

Det er obligatorisk å orientere barnet om ordningen med talsperson
Barneverntjenesten har en generell plikt til å informere barnet. Det er barneverntjenesten som skal informere barnet om talspersonsordningen, og det skal fremgå av sakens dokumenter om barnet ønsker å uttale seg gjennom en talsperson. Orienteringen er obligatorisk, men det er opp til fylkesnemndsleder å avgjøre om det skal benyttes talsperson i den konkrete saken.

Informasjon til barnet om talspersonsordningen er nødvendig for at barnet kan fremme sitt ønske om det vil uttale seg eller ikke, og eventuelt hvordan. En viktig oppgave for barneverntjenesten er å sørge for at barnet så tidlig som mulig under forberedelsen av en sak, informeres om adgangen til å få oppnevnt en talsperson. For barn under sju år, må barneverntjenesten gjøre en vurdering av barnets alder og modenhet, og tilpasse informasjonen til dette. Ved at barnet forstår hva ordningen med talsperson innebærer, kan barnet selv avgjøre om det ønsker å benytte seg av en talsperson.

Barneverntjenesten skal gjennom samtalen klarlegge om det foreligger språklige, kulturelle eller andre forhold som tilsier at det bør oppnevnes en særskilt talsperson, eller en talsperson med spesiell kompetanse.

Når saken oversendes fylkesnemnda skal det fremgå om barnet ønsker talsperson
Barnets ønske om å få oppnevnt talsperson, skal fremgå av sakens dokumenter som barneverntjenesten sender til fylkesnemnda. Barneverntjenesten skal gi objektive opplysninger om barnets ønske om talsperson, og skal opplyse saken tilstrekkelig til at fylkesnemnda kan fatte en veloverveid, skjønnsmessig avgjørelse.

Barnets ønske om å få oppnevnt talsperson skal tillegges stor vekt i den individuelle vurderingen. Andre relevante momenter kan være barnets alder og modenhet, sakskomplekset for øvrig, om barnets mening fremkommer andre steder og hva som er barneverntjenestens oppfatning. Fylkesnemnda vil da kunne avgjøre om oppnevning av talsperson er en hensiktsmessig måte å klarlegge meningen til barnet, eller om dette heller bør gjøres på en annen måte, for eksempel ved oppnevning av sakkyndig.

Dersom det er klarlagt at det foreligger språklige, kulturelle eller andre forhold som tilsier at det bør oppnevnes en særskilt talsperson, eller en talsperson med spesiell kompetanse, skal barneverntjenesten opplyse fylkesnemnda om dette.

Barneverntjenesten har generell informasjonsplikt
Selv om det er oppnevnt en talsperson, har barneverntjenesten fortsatt ansvar for å informere barnet om saken, jf. barnevernloven § 6-3 første ledd. Barneverntjenesten må informere barnet om eventuell utvikling av saken, slik at det ikke blir talspersonen som får ansvaret for å informere barnet om hva saken gjelder.

Barneverntjenesten har ansvaret for å informere barnet om sakens utfall.

§ 3 Hvem som kan være talsperson

Fylkesnemnda skal utarbeide en liste over et utvalg personer som har erfaring fra arbeid med barn, og som er villig til å påta seg oppdrag som talsperson. Listen skal inneholde navn på personer med ulik bakgrunn og med erfaring fra arbeid med barn i ulike aldersgrupper og med ulik kulturell bakgrunn.

Talsperson skal velges fra utvalget på listen. I særlige tilfeller kan det likevel oppnevnes en person som ikke står på listen, hvis barnet har et særlig tillitsforhold til vedkommende eller at andre grunner gjør det nødvendig.

Ved oppnevning av talsperson for samiske barn innenfor forvaltningsområdet for samisk språk, skal barnet få tilbud om en talsperson med samisk språk og kulturforståelse. I andre områder skal det tilstrebes at barnet får et slikt tilbud.

Personer som er ansatt i et organ som behandler vedkommende sak, kan ikke oppnevnes som talsperson i saken. Talspersonen bør ikke ha nær tilknytning til noen avgjørelsen i saken kan ha betydning for.

Fylkesnemnda skal lage en liste over talspersoner

Fylkesnemndas administrative leder skal utarbeide en liste over et utvalg personer som har erfaring fra arbeid med barn, og som er villige til å påta seg oppdrag som talsperson. Listen utarbeides etter forslag fra kommunene og suppleres ved behov.

Fylkesnemnda må legge vekt på at talspersonene bør brukes jevnlig, slik at de kan få erfaring i rollen. Listen skal inneholde personer med ulik bakgrunn og med erfaring fra arbeid med barn i ulike aldersgrupper og med ulik kulturell bakgrunn. Eksempler på utdanningsgrupper som kan stå på listen er førskolelærere, lærere, helsesøstre og personer med sosialfaglig bakgrunn. I særlige tilfeller kan også andre med mer spesiell erfaring kunne komme i betraktning, for eksempel erfarne fosterforeldre eller støttekontakter. I forskriften er det imidlertid ikke krav om at talspersonen skal ha spesifikk formell kompetanse.

FNs barnekomité har i General Comment nr. 12 gitt utrykk for at de som skal formidle barnets mening må ha tilstrekkelig kunnskap og forståelse for de ulike sider av avgjørelsesprosessen og de bør også ha erfaring fra arbeid med barn.

I sakene som skal opp for fylkesnemnda, skal talspersonen normalt velges fra utvalget på listen.

I forvaltningsområdet for samisk språk skal barnet få tilbud om en talsperson med samisk språk og kulturkompetanse

Samiske barn har, som urfolk, særskilte rettigheter som er gitt dem gjennom nasjonal lov og konvensjoner. Sameloven[2] gir en utvidet rett til bruk av samisk språk i rettsvesenet og i helse- og sosialsektoren i forvaltningsområdet for samisk språk[3]. I de kommuner som omfattes av forvaltningsområdet skal samiske barn få tilbud om talsperson med samisk språk og kulturkompetanse. Dette må vektlegges når fylkesnemnda setter sammen listene over talspersoner.

[2] Lov 12. juni 1987 nr. 56 om Sametinget og andre samiske rettsforhold (sameloven).

[3] Forskrift 17. juni 2005 nr. 657 om forvaltningsområdet for samisk språk.

Utenfor forvaltningsområdet for samisk språk skal det tilstrebes at barnet får tilbud om en talsperson med samisk språk og kulturforståelse
Også i andre deler av landet vil samiske barn kunne ha behov for talsperson med samisk språk- og kulturkompetanse, og det skal tilstrebes at de får tilbud om en talsperson med slik kompetanse, selv om det ikke er personer med slik kompetanse på fylkesnemndas liste. Samiske barns ønske om samisk talsperson skal tillegges stor vekt. Barneverntjenestens samtale med barnet vil i denne sammenheng være av betydning, jf. forskriftens § 2.

Det kan oppnevnes talspersoner som ikke står på listen
Under behandlingen av en konkret sak, kan nemndas leder i særlige tilfeller oppnevne en person som ikke står på listen, dersom barnet har et særlig tillitsforhold til vedkommende. Dette kan for eksempel være en lærer der barnet går på skolen, barnets tilsynsfører eller en førskolelærer fra barnets barnehage. Talspersonen skal ikke ha noen tilknytning til barneverntjenesten.

Også i særlige tilfeller hvor andre grunner gjør det nødvendig, kan fylkesnemndsleder gå utenfor listen for å finne den best egnede talspersonen. Dette kan for eksempel være en person med samme språk- eller kulturelle bakgrunn som barnet, som for eksempel en talsperson med samisk språk- og kulturkompetanse. Nemndsleder må gjøre en konkret vurdering av hvilken talsperson som vil kunne utføre oppdraget på den måten som tjener barnet best.

Talspersonen skal være uavhengig av barneverntjenesten og fylkesnemnda
Personer som er ansatt i et organ som behandler den aktuelle saken, kan ikke oppnevnes som talsperson. Dette vil normalt være den lokale barneverntjenesten og fylkesnemnda, men kan i konkrete saker også omfatte fylkesmannen eller Bufetat mv. Personer som er ansatt i andre etater i den kommunen som har reist saken, for eksempel førskolelærere, lærere og helsesøstre, kan likevel benyttes.

Talspersonen bør heller ikke ha nær tilknytning til noen avgjørelsen i saken kan ha betydning for. I noen tilfeller ønsker barnet å uttale seg til en person som kan ha nær tilknytning til saken, for eksempel fordi barnet ikke ønsker å forholde seg til flere fremmede. Dersom barnet ønsker å uttale seg til en ansatt i barneverntjenesten, fosterforeldre, nær biologisk familie eller lignende, vil disse ikke kunne oppnevnes som talsperson. Vedkommende vil da kunne avgi ordinær vitneforklaring eller partsforklaring for fylkesnemnda, eller avgi en skriftlig rapport som fremlegges for nemnda.

§ 4 Talspersonen skal få informasjon om saken

Fylkesnemndas leder har ansvar for at talspersonen får nødvendig informasjon for å gjennomføre en samtale med barnet. Nemndslederen skal utarbeide en kort orientering om saken.

Talspersonen skal motta opplysninger om saken
For at talspersonen skal kunne utøve sin oppgave på en hensiktsmessig måte, er det nødvendig at vedkommende mottar tilstrekkelig informasjon om barnet og hva saken gjelder. Han eller hun skal imidlertid ikke motta flere opplysninger i en sak enn det som er nødvendig for å løse oppgaven som talsperson, jf. barnevernloven § 6-7.

Talspersonen utøver ikke partsrettigheter på vegne av barnet, og har som følge av dette ikke rett til innsyn i sakens dokumenter.

Talspersonen må gjøres kjent med ulike sider av barnevernsaken, og motta opplysninger om barnet og faktiske forhold som setter vedkommende i stand til å samtale med barnet om de aktuelle problemstillingene. Talspersonen skal imidlertid ikke motta flere opplysninger enn at vedkommende kan møte barnet på en åpen måte, uten å være forutinntatt.

Fylkesnemndas leder gir talspersonen nødvendig informasjon
Ved forskriftsendring er det nå fylkesnemndas leder som skal sørge for at talspersonen får nødvendig informasjon om saken. Denne endringen er foretatt av hensyn til at talspersonen skal være nøytral og uavhengig av partene i saken.

Nemndslederen skal utarbeide en kortfattet oversikt over hovedtrekkene i saken. Det bør legges vekt på en objektiv fremstilling av saken, og at talspersonen ikke skal få flere opplysninger enn det som er nødvendig for å gjennomføre samtalen..

Ved utarbeidelse av dokumentet med opplysninger til talspersonen, kan fylkesnemnda ta utgangspunkt i begjæringen om tiltak etter barnevernloven § 7-11. Det kan være hensiktsmessig å utarbeide dokumentet etter at tilsvarene er mottatt fra de private parter.

§ 5 Talspersonens oppgaver

Talspersonen skal forsikre seg om at barnet forstår hva ordningen innebærer og om barnet fortsatt ønsker å uttale seg gjennom en talsperson. Hvis barnet senere ønsker å endre sin uttalelse, kan barnet be om en ny samtale med talspersonen. Barnet skal blir informert om denne retten.

Samtalen med barnet skal tilrettelegges etter barnets alder, modenhet, språk og kultur.

Talspersonen skal formidle barnets synspunkter i saken skriftlig til fylkesnemnda, etter å ha drøftet innholdet med barnet.

Talspersonen skal normalt innkalles til fylkesnemndas forhandlingsmøte. Talspersonen skal fremstille barnets synspunkter muntlig for nemnda. Talspersonen avlegger forsikring som for vitner etter reglene i tvisteloven, og avhøres ellers etter de samme reglene så langt det passer.

Barnet skal få informasjon av talspersonen
Selv om barneverntjenesten har ansvaret for å informere barnet om ordningen og spørre barnet om det ønsker en egen talsperson, har talspersonen et eget ansvar for å gi informasjon når han/hun møter barnet. Dette betyr at talspersonen må forsikre seg om at barnet forstår hva ordningen innebærer, og at barnet forstår at talspersonen er en nøytral person som er uavhengig av barnevernet og foreldrene. Talspersonen skal videre forsikre seg om at barnet fortsatt ønsker å uttale seg gjennom en talsperson.

Talspersonen skal skrive ned barnets mening etter å ha rådført seg med barnet. Den skriftlige fremstillingen sendes til fylkesnemnda, som skal videresende dokumentet til partene. Barnets mening vil da bli kjent for dem.

I den første samtalen med talspersonen skal barnet gjøres kjent med at innholdet i samtalen vil bli sendt til partene. Barnet må orienteres om at hun eller han kan be om en ny samtale med talspersonen hvis han eller hun senere skifter mening eller ønsker å trekke sin tidligere uttalelse. Innholdet i den første samtalen vil imidlertid ikke kunne holdes skjult, heller ikke om barnet ombestemmer seg. Dette må talspersonen gjøre barnet uttrykkelig oppmerksom på. Etter en ny samtale, må referat fra den nye samtalen sendes nemnda. På denne måten vil både partene og nemnda være kjent med alt som har skjedd i saken, noe som vil gjøre saken bedre opplyst enn om dette er opplysninger som holdes skjult.

Videre er det viktig at barnet forstår at talspersonen ikke kan motta fortrolige opplysninger uten å kunne bli pålagt å bringe dem videre. Talspersonen har status som vitne, og har plikt til å forklare seg for nemnda.

Normalt vil talspersonen samtale med barnet alene i enerom. Dersom barnet selv ønsker det, er det likevel ikke er noe i veien for at barnet ledsages av en person barnet kjenner og har tillit til, jf. Ot.prp. nr. 45 (2002-2003). Dette innebærer at barnet kan bli ledsaget av en trygg voksenperson under samtalen med talspersonen. Ledsageren skal ikke ha noen aktiv rolle når talspersonen samtaler med barnet.

Det vil ikke lenger være behov for å samtale med andre enn barnet, siden talspersonen kun skal være barnets talerør i saken, og ikke gi noen vurdering av barnet eller barnets mening.

Samtalen skal tilrettelegges for barnet

Barn har behov for å medvirke til avgjørelser som angår dem selv, og de skal da behandles på en måte som gjør at de opplever å bli tatt på alvor. Også barn under sju år kan finne det positivt å benytte seg av ordningen med en talsperson, og deres synspunkter vil kunne bidra til å opplyse saken før fylkesnemndas behandling. Samtaler med yngre barn krever at samtalene særlig tilrettelegges etter barnets alder og modenhet. I General Comment nr. 12 til FNs barnekonvensjon er det lagt vekt på viktigheten av et barnevennlig miljø og en barnevennlig arbeidsmetode. Barnekomiteen viser til at barn vil ha behov for ulike grader av støtte og involvering ut fra alder og modenhet, og at voksne som skal snakke med barn har behov for forberedelser, ferdigheter og støtte for å kunne utøve denne oppgaven på en god måte.

Det må legges til rette for at talspersonen blir i stand til å kommunisere med barnet på en god måte. Dette er særlig viktig dersom barnet har svake norskferdigheter. Det kan da oppnevnes en talsperson som snakker barnets språk, eller det kan benyttes tolk. Barn kan også ha funksjonsnedsettelser som gjør at samtalen trenger særlig tilrettelegging, for eksempel ved bruk av døvetolk. Dersom barnet har særskilte behov som best kan ivaretas av en talsperson som har spesialkompetanse, er det mulig å oppnevne en talsperson som ikke står på listene. Dette kan være aktuelt for samiske barn som er bosatt utenfor det samiske forvaltningsområdet.

Talspersonen skal ikke lede eller presse barnet til å uttale seg. Hvordan talspersonen skal samtale med barnet og tilrettelegge samtalen, vil blant annet basere seg på

bakgrunnskunnskap om saken og om barnet. Departementets veileder "Snakk med meg!" Q-1156 B[4] gir informasjon om å snakke med barn.

Barnets mening skal skrives ned
For at barnets mening skal kunne tillegges vekt både i prosessen og i avgjørelsen, er det en forutsetning at meningen må kunne gjøres kjent for partene. Dette må barnet gjøres uttrykkelig oppmerksom på før det velger å uttale seg.

Etter forskriftsendringen skal talspersonen nå avgi et skriftlig sammendrag til nemnda. Det vil være positivt for alle parter om en skriftlig fremstilling av barnets syn legges frem for partene før nemndsbehandlingen, og dermed bidra til å opplyse saken på et tidlig tidspunkt. Partene vil da kunne endre sine påstander, og eventuelt kunne komme til enighet. Fylkesnemnda gir talspersonen et oppdrag som legger rammer for opplysningene som skal nedfelles i sammendraget.

Talspersonen skal gjennomgå sammendraget med barnet før den sendes til fylkesnemnda, for dermed å gi barnet en sikkerhet for at talspersonen har oppfattet barnets synspunkter slik de var ment. Dette vil også sikre at talspersonen husker riktig, idet det ofte går noe tid fra samtalen finner sted, til saken behandles i nemnda. Talspersonen skal presentere innholdet på en forståelig måte for barnet, og barnet skal gis anledning til å korrigere dersom noe er ment annerledes. Dette vil innebære en kvalitetssikring av gjengivelsen av barnets mening.

Barn har rett til både å endre oppfatning, og å korrigere sine egne uttalelser. Barnet skal informeres om at det har rett til å endre sitt synspunkt, og kan da gi en tilleggsuttalelse. Dette innebærer ikke at barnets opprinnelige uttalelse kan holdes skjult for partene eller for fylkesnemnda.

Talspersonen innkalles vanligvis til nemndas forhandlingsmøte
Talspersonens mandat vil etter den nye forskriften bare være å formidle barnets synspunkter til nemnda på bakgrunn av en samtale med barnet. Talspersonen skal ikke lenger gi sin selvstendige mening i saken. Dette skal sikre at talspersonen i større grad enn tidligere blir barnets talerør i saken. Barnet skal kunne føle seg trygg på at hans eller hennes mening i saken kommer frem, uavhengig av talspersonens egne vurderinger og synspunkter.

Talspersonen skal normalt innkalles til fylkesnemndas forhandlingsmøte og gi en muntlig fremstilling av barnets synspunkter i saken. Talspersonen skal bare videreformidle barnets synspunkter og mening, og skal ikke gi sin egen vurdering av barnets mening i saken. Dersom fylkesnemnda i enkelte tilfeller mener at barnets mening i tilstrekkelig grad fremkommer av den skriftlige redegjørelsen, kan nemndsleder avgjøre at talspersonen ikke trenger å møte i forhandlingsmøtet. Det skal legges avgjørende vekt på om barnets mening er tilstrekkelig klarlagt gjennom det skriftlige materialet.

Talspersonen har status som vitne i saken
Talspersonen er ikke part i saken og kan ikke utøve partsrettigheter på vegne av barnet. Talspersonen er gitt status som vitne. Ved fremleggelsen av barnets synspunkter i

[4] http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/aktuelt/nyheter/2009/snakk-med-meg-.html?id=571171

forhandlingsmøtet, skal talspersonen avlegge forsikring som for vitner etter reglene i tvisteloven[5], og ellers avhøres etter de samme regler så langt de passer. Når det gjelder reglene for bevis, fremgår det av barnevernloven § 7-17 at tvisteloven kapittel 24 om vitnebevis gjelder tilsvarende, så langt de passer.

Ettersom talspersonen har status som vitne, vil det under forhandlingene i fylkesnemnda kunne stilles spørsmål om omstendighetene rundt samtalen med barnet. Utspørringen må tilpasses talspersonens mandat, som nå er begrenset til en ren formidling av barnets mening. Talspersonens uttalelser må som følge av dette være faktabaserte observasjoner, som ikke innebærer noen tolkninger av hva barnet "egentlig" mener.

§ 6 Talspersonen har taushetsplikt

Talspersonen har taushetsplikt om de forhold som vedkommende blir kjent med i saken, herunder de opplysninger som fremkommer av sammendraget og av samtalen med barnet, jf. barnevernloven § 6-7.

Talspersonen har opplysningsplikt dersom det fremkommer forhold som er nevnt i barnevernloven § 6-4 annet ledd.

Talspersonen har taushetsplikt

Talspersonen har i samsvar med barnevernloven § 6-7 taushetsplikt om forhold som han blir kjent med i saken. Det fremgår av barnevernloven § 6-7 at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan etter denne loven, har taushetsplikt etter forvaltningsloven §§ 13 til 13e. Overtredelse kan straffes etter straffeloven § 121. Taushetsplikten gjelder også de forhold som etter forvaltningsloven § 13 ikke anses som personlige forhold.

Talspersonen kan ha opplysningsplikt til barneverntjenesten

Talspersonen har opplysningsplikt til barneverntjenesten hvis han eller hun, på bakgrunn av samtalen med barnet, blir kjent med forhold som faller inn under barnevernloven § 6-4 annet ledd.

Barnevernloven § 6-4 annet ledd lyder: "Offentlige myndigheter skal av eget tiltak, uten hinder av taushetsplikt, gi opplysninger til kommunens barneverntjeneste når det er grunn til å tro at et barn blir mishandlet i hjemmet eller det foreligger andre former for alvorlig omsorgssvikt, jf. §§ 4-10, 4-11 og 4-12, eller når et barn har vist vedvarende alvorlige atferdsvansker, jf. § 4-24. Like med offentlige myndigheter regnes organisasjoner og private som utfører oppgaver for stat, fylkeskommune eller kommune. Også etter pålegg fra de organer som er ansvarlige for gjennomføringen av loven plikter offentlige myndigheter å gi slike opplysninger. Etter pålegg fra disse organer plikter offentlige myndigheter i forbindelse med sak som fylkesnemnda skal avgjøre etter §§ 4-19, 4-20 og 4-21, også å gi de opplysninger som er nødvendige for å kunne vurdere om en flytting tilbake til foreldrene, eller samvær med dem, vil kunne føre til en situasjon eller risiko for barnet som nevnt i §§ 4-10, 4-11 eller 4-12."

[5] Lov 17. juni 2005 nr. 90 om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven).